

PEDAGOGIK AMALIYOT JARAYONIDA BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH MODELI

D.Sh.Jo'raboyeva¹

Mas'ul muallif: Jo'raboyeva
Dilobarxon Sherali qizi, Farg'ona
davlat universiteti o'qituvchisi.

Received: 01 Oktabr 2026

Accepted: 06 Oktabr 2026

Published: 11 Oktabr 2026

Copyright: © 2026 by the
author(s). Licensee Musiqi
pedagogikasi. Madaniyat.
Etnografiya. This article is an open
access article distributed under the
terms and conditions of the
Creative Commons Attribution (CC-
BY-4.0) license.

Iqtibos uchun: Jo'raboyeva, D. S.
PEDAGOGIK AMALIYOT
JARAYONIDA BO'LAJAK MUSIQA
O'QITUVCHILARINING KASBIY
KOMPETENTLIGINI
RIVOJLANTIRISH MODELI / D. S.
Jo'raboyeva // Musiqi
pedagogikasi. Madaniyat.
Etnografiya. — 2026. — T. 2, № 1.
— B. 19–23.

1. Farg'ona davlat universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada pedagogik amaliyot jarayonida bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini shakllantirishning nazariy-metodologik asoslari hamda pedagogik modeli yoritilgan. Kasbiy kompetentlik tushunchasining mazmun-mohiyati xorijiy va MDH mamlakatlari olimlarining ilmiy qarashlari asosida tahlil qilingan. D. Hymes, J. Raven, J. Coolahan, L. Spencer, A.V. Xutorskoy, V.A. Slastenin va N.V. Kuzmina tadqiqotlarida kompetentlikning bilim, ko'nikma, tajriba, shaxsiy sifatlar, faoliyatga tayyorgarlik va o'z-o'zini rivojlantirish bilan bog'liqligi asoslab berilgan. Shuningdek, bo'lajak musiqa o'qituvchisining kasbiy kompetentligini shakllantirishda pedagogik amaliyotning o'rni, uning nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan integratsiyalash, metodik, kommunikativ, ijrochilik, tashkiliy va refleksiv kompetensiyalarni rivojlantirish imkoniyatlari ochib berilgan.

Kalit so'zlar: kasbiy kompetentlik, bo'lajak musiqa o'qituvchisi, pedagogik amaliyot, kasbiy kompetensiya, musiqa pedagogikasi, metodik kompetentlik, kommunikativ kompetentlik, ijrochilik kompetentligi, refleksiya, pedagogik model, kompetensiyaviy yondashuv.

МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ В ПРОЦЕССЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ

Аннотация. В статье рассматриваются теоретико-методологические основы и педагогическая модель формирования профессиональной компетентности будущих учителей музыки в процессе педагогической практики. Содержание и сущность понятия профессиональной компетентности анализируются на основе научных взглядов зарубежных и ученых стран СНГ. В исследованиях Д. Хаймса, Дж. Равена, Дж. Кулахана, Л. Спенсера, А.В. Хуторского, В.А. Сластенина и Н.В. Кузьминой профессиональная компетентность рассматривается во взаимосвязи знаний, умений, опыта, личностных качеств, готовности к профессиональной деятельности и способности к саморазвитию. Раскрывается роль педагогической практики в формировании профессиональной компетентности будущих учителей музыки, в частности в интеграции теоретических знаний с практической деятельностью, а также в развитии методической, коммуникативной, исполнительской, организационной и рефлексивной компетентностей.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, будущий учитель музыки, педагогическая практика, профессиональная компетенция, музыкальная педагогика, методическая компетентность, коммуникативная компетентность, исполнительская компетентность, рефлексия, педагогическая модель, компетентностный подход.

A MODEL FOR DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE MUSIC TEACHERS DURING PEDAGOGICAL PRACTICE

Abstract. This article examines the theoretical and methodological foundations and the pedagogical model for developing the professional competence of future music teachers during pedagogical practice. The content and essence of professional competence are analyzed based on the scientific views of scholars from international and CIS countries. In the studies of D. Hymes, J. Raven, J. Coolahan, L. Spencer, A.V. Khutorskoy, V.A. Slastenin, and N.V. Kuzmina, professional competence is associated with knowledge, skills, experience, personal qualities, readiness for professional activity, and the ability for self-development. The article highlights the role of pedagogical practice in developing the professional competence of future music teachers, particularly through integrating theoretical knowledge with practical activity and developing methodological, communicative, performing, organizational, and reflective competencies. As a result, a model for developing the professional competence of future music teachers during pedagogical practice has been developed. The model consists of target, content, procedural, criteria-and-assessment, and outcome components. The model is based on the integration of competency-based, activity-oriented, learner-centered, systematic, and reflective approaches.

Keywords: professional competence, future music teacher, pedagogical practice, professional competency, music pedagogy, methodological competence, communicative competence, performing competence, reflection, pedagogical model, competency-based approach.

Kirish. Bugungi kunda oliy pedagogik ta'lim oldida turgan muhim vazifalardan biri nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtira oladigan, o'z kasbiy faoliyatini mustaqil tashkil etadigan, pedagogik vaziyatlarni tahlil qila oladigan hamda zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanadigan raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashdan iborat.

Ayniqsa, musiqa ta'limi yo'nalishida bo'lajak mutaxassisning kasbiy tayyorgarligi o'ziga xos kompleks xususiyatga ega. Chunki musiqa o'qituvchisi umumiy pedagogik va psixologik bilimlar bilan bir qatorda musiqa nazariyasi, musiqiy asarlarni ijro etish, vokal-xor faoliyati, cholg'u ijrochiligi, musiqa tinglash, repertuar tanlash, o'quvchilar bilan kommunikativ munosabat o'rnatish va musiqiy-estetik tarbiyani tashkil etish bo'yicha ham yetarli kompetensiyaga ega bo'lishi talab etiladi.

R.G'.Qodirovning musiqa pedagogikasiga oid ishlari musiqa o'qituvchisi faoliyatining pedagogik va musiqiy jihatlarini o'zaro bog'liq holda ko'rib chiqish uchun muhim nazariy manbalardan biri hisoblanadi. Mazkur yo'nalishdagi zamonaviy tadqiqotlarda ham bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligida ijrochilik, metodik va pedagogik faoliyatning o'zaro integratsiyasi ta'kidlanmoqda.

Kasbiy kompetentlik muammosi jahon va MDH mamlakatlari olimlari tomonidan ham keng tadqiq etilgan. Xususan, D. Hymes kompetensiya tushunchasini faqat grammatik bilimlar bilan cheklamay, uni real kommunikativ faoliyatda bilimlardan foydalanish qobiliyati bilan bog'lagan. J. Raven esa kompetentlikni shaxsning kasbiy va ijtimoiy faoliyatini ta'minlovchi bilim, ko'nikma, motivatsiya va shaxsiy xususiyatlarning murakkab tizimi sifatida talqin qiladi.

L. Spencer va S. Spencerning kompetensiya haqidagi qarashlarida ham kasbiy faoliyat samaradorligini ta'minlovchi shaxsiy xususiyatlar, motivlar, bilim va ko'nikmalar o'zaro bog'liq tizim sifatida qaraladi.

MDH ilmiy maktabida V.A. Slastenin, N.V. Kuzmina, A.V. Xutorskoy kabi olimlarning tadqiqotlari pedagogik kompetentlikning mazmunini aniqlashda muhim ahamiyatga ega. Xususan, V.A. Slastenin pedagogning kasbiy kompetentligini nazariy va amaliy tayyorgarlikning birligi sifatida talqin qiladi.

N.V. Kuzmina tomonidan pedagogik kompetentlikning maxsus-professional, metodik, ijtimoiy-psixologik, differensial-psixologik va autopsixologik yo'nalishlarda ko'rib chiqilishi bo'lajak musiqa o'qituvchisining kasbiy kompetentligini tarkibiy jihatdan modellashtirish uchun muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

A.V. Xutorskoyning kompetensiyaviy yondashuvga oid qarashlarida maqsad qo'yish, rejalashtirish, tahlil qilish, refleksiya va o'z-o'zini baholash kabi faoliyatlar kompetentlikning muhim ko'rsatkichlari sifatida ko'riladi.

Shu nuqtayi nazardan, pedagogik amaliyot bo'lajak musiqa o'qituvchisining kasbiy kompetentligini shakllantirishning muhim bosqichi sifatida qaralishi lozim. Chunki aynan amaliyot jarayonida talaba o'zining nazariy bilimlarini real pedagogik vaziyatlarda qo'llaydi, o'quvchilar bilan muloqot qiladi, darsni rejalashtiradi, musiqiy faoliyatlarni tashkil etadi, natijalarni baholaydi va o'z faoliyatini refleksiv tahlil qiladi.

Tadqiqotning maqsadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi pedagogik amaliyot jarayonida bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini shakllantirishning nazariy asoslarini aniqlash va uning tarkibiy komponentlari, pedagogik shart-sharoitlari hamda shakllanish bosqichlarini aks ettiruvchi modelni ishlab chiqishdan iborat.

Mazkur maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi:

- kasbiy kompetentlik tushunchasining ilmiy-nazariy mazmunini tahlil qilish;
- bo'lajak musiqa o'qituvchisining kasbiy kompetentligiga xos tarkibiy komponentlarni aniqlash;
- pedagogik amaliyotning kasbiy kompetentlikni shakllantirishdagi imkoniyatlarini ochib berish;
- pedagogik amaliyot jarayonida shakllantiriladigan kompetensiyalarni tizimlashtirish;
- kasbiy kompetentlikni shakllantirish modelini ishlab chiqish;
- modelning mezonlari, ko'rsatkichlari va kutilayotgan natijalarini belgilash.

Materiallar va metodlar. Tadqiqotning nazariy-metodologik asosini kompetensiyaviy, tizimli, faoliyatga yo'naltirilgan, shaxsga yo'naltirilgan va refleksiv yondashuvlar tashkil etdi.

Tadqiqot jarayonida ilmiy-nazariy tahlil, qiyosiy tahlil, tizimlashtirish, umumlashtirish, pedagogik modellashtirish, kuzatish, suhbat, o'z-o'zini baholash va refleksiv tahlil metodlaridan foydalanish nazarda tutiladi.

Kasbiy kompetentlikni shakllantirish jarayoni quyidagi mantiqiy ketma-ketlik asosida tashkil etilishi mumkin:

ehtiyojni aniqlash → maqsadni belgilash → mazmunni tanlash → amaliy faoliyatni tashkil etish → pedagogik vaziyatlarni hal qilish → monitoring → baholash → refleksiya → korreksiya.

Bu ketma-ketlik pedagogik amaliyotni faqatgina dars kuzatish yoki dars o'tish davri sifatida emas, balki kasbiy kompetentlikni bosqichma-bosqich shakllantirishga yo'naltirilgan pedagogik tizim sifatida tashkil etish imkonini beradi.

Natijalar va muhokama. Ilmiy adabiyotlarda "kompetensiya" va "kompetentlik" tushunchalarining turlicha talqinlari mavjud. Ayrim tadqiqotlarda kompetensiya muayyan faoliyat sohasiga qo'yiladigan talablar majmui sifatida, kompetentlik esa shaxsning mazkur talablarni real faoliyatda amalga oshira olish darajasi sifatida izohlanadi.

D. Hymes tomonidan ilgari surilgan kommunikativ kompetensiya konsepsiyasi kompetensiyaning real faoliyat sharoitida namoyon bo'lishini ta'kidlaydi. J. Raven esa kompetentlikni shaxsning bilimlari, qobiliyatlari, motivatsiyasi va qadriyatlarini bilan bog'liq kompleks hodisa sifatida tadqiq etgan.

L. Spencer va S. Spencer kompetensiyalarni kasbiy faoliyat samaradorligini belgilovchi chuqur individual xususiyatlar bilan bog'laydi.

Pedagogik kompetentlikka oid tadqiqotlarda V.A. Slastenin pedagogning nazariy va amaliy tayyorgarligi birligini alohida ta'kidlaydi.

N.V. Kuzminaning yondashuvi esa bo'lajak o'qituvchining kasbiy kompetentligini bir nechta o'zaro bog'liq kompetensiyalar majmui sifatida ko'rish imkonini beradi. Uning tasnifida maxsus-professional, metodik, ijtimoiy-psixologik, differensial-psixologik va autopsixologik jihatlar ajratiladi.

Mazkur nazariy qarashlardan kelib chiqib, bo'lajak musiqa o'qituvchisining kasbiy kompetentligini uning musiqiy-pedagogik faoliyatni samarali amalga oshirish uchun zarur bo'lgan maxsus bilim, amaliy ko'nikma, metodik tajriba, kommunikativ qobiliyat, ijrochilik mahorati, tashkiliy kompetensiya va refleksiv tayyorgarligining integrativ birligi sifatida talqin qilish mumkin.

Musiqa o'qituvchisining kasbiy faoliyati o'ziga xosligi sababli uning kompetentligini faqat umumiy pedagogik kompetensiyalar bilan cheklash yetarli emas.

Tadqiqotimiz doirasida quyidagi komponentlarni ajratish taklif etiladi:

Komponent	Asosiy mazmuni
Motivatsion-qadriyatli	Kasbga qiziqish, pedagogik mas'uliyat, musiqiy-pedagogik faoliyatga ijobiy munosabat
Kognitiv	Pedagogika, psixologiya, musiqa nazariyasi va metodikasiga oid bilimlar
Metodik	Musiqa darsini rejalashtirish, metod va texnologiyalarni tanlash, repertuar bilan ishlash
Ijrochilik	Vokal, cholg'u, dirijyorlik, jo'rnazovlik va musiqiy talqin ko'nikmalari
Kommunikativ	O'quvchilar, hamkasblar va ota-onalar bilan pedagogik muloqot
Tashkiliy	Dars, to'garak, konsert va musiqiy-ma'rifiy tadbirlarni tashkil etish
Refleksiv	O'z pedagogik faoliyatini tahlil qilish, baholash va takomillashtirish

Mazkur komponentlarning o'zaro integratsiyasi bo'lajak musiqa o'qituvchisining yaxlit kasbiy kompetentligini tashkil etadi.

Musiqa ta'limiga oid zamonaviy tadqiqotlarda ham bo'lajak musiqa o'qituvchilarining metodik kompetentligini rivojlantirishda fanlararo integratsiya, ijodiy loyihalar, munozara, jamoaviy ijro va interfaol metodlardan foydalanish imkoniyatlari ko'rsatilgan.

Pedagogik amaliyot nazariya va amaliyot o'rtasidagi bog'lovchi mexanizm sifatida namoyon bo'ladi.

Auditoriyada o'zlashtirilgan nazariy bilimlar pedagogik amaliyot jarayonida real faoliyatga aylanadi. Masalan, talaba pedagogika fanida darsning maqsadini belgilash tamoyillarini o'rgangan bo'lsa, amaliyot davomida u ushbu bilim asosida konkret musiqa darsining maqsadini ishlab chiqadi.

Xuddi shuningdek:

nazariy bilim → amaliy topshiriq → real pedagogik vaziyat → mustaqil qaror → natijani baholash → refleksiya zanjiri orqali kasbiy kompetentlik shakllanadi.

Pedagogik amaliyot jarayonida bo'lajak musiqa o'qituvchisi musiqa darslarini kuzatadi, dars ishlanmalarini ishlab chiqadi, musiqa repertuarini tanlaydi, vokal va xor mashqlarini tashkil qiladi, cholg'u jo'rlligidan foydalanadi, o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini kuzatadi, individual yondashuvni amalga oshiradi, interfaol metodlardan foydalanadi, dars natijalarini baholaydi va o'z faoliyatini tahlil qiladi.

Shunday qilib, pedagogik amaliyot kasbiy kompetentlikning shakllanishi uchun real faoliyat muhitini yaratadi.

Tadqiqot natijasida pedagogik amaliyot jarayonida bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini shakllantirish modeli quyidagi komponentlar asosida taklif etiladi:

1. Maqsadli komponent. Modelning maqsadi - pedagogik amaliyot jarayonida bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini shakllantirish.

2. Metodologik komponent. Modelning metodologik asosini kompetensiyaviy yondashuv, tizimli yondashuv, faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, refleksiv yondashuv tashkil etadi.

3. Mazmunli komponent. Mazmunli komponent pedagogik amaliyot davomida egallanishi zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va tajribalarni o'z ichiga oladi.

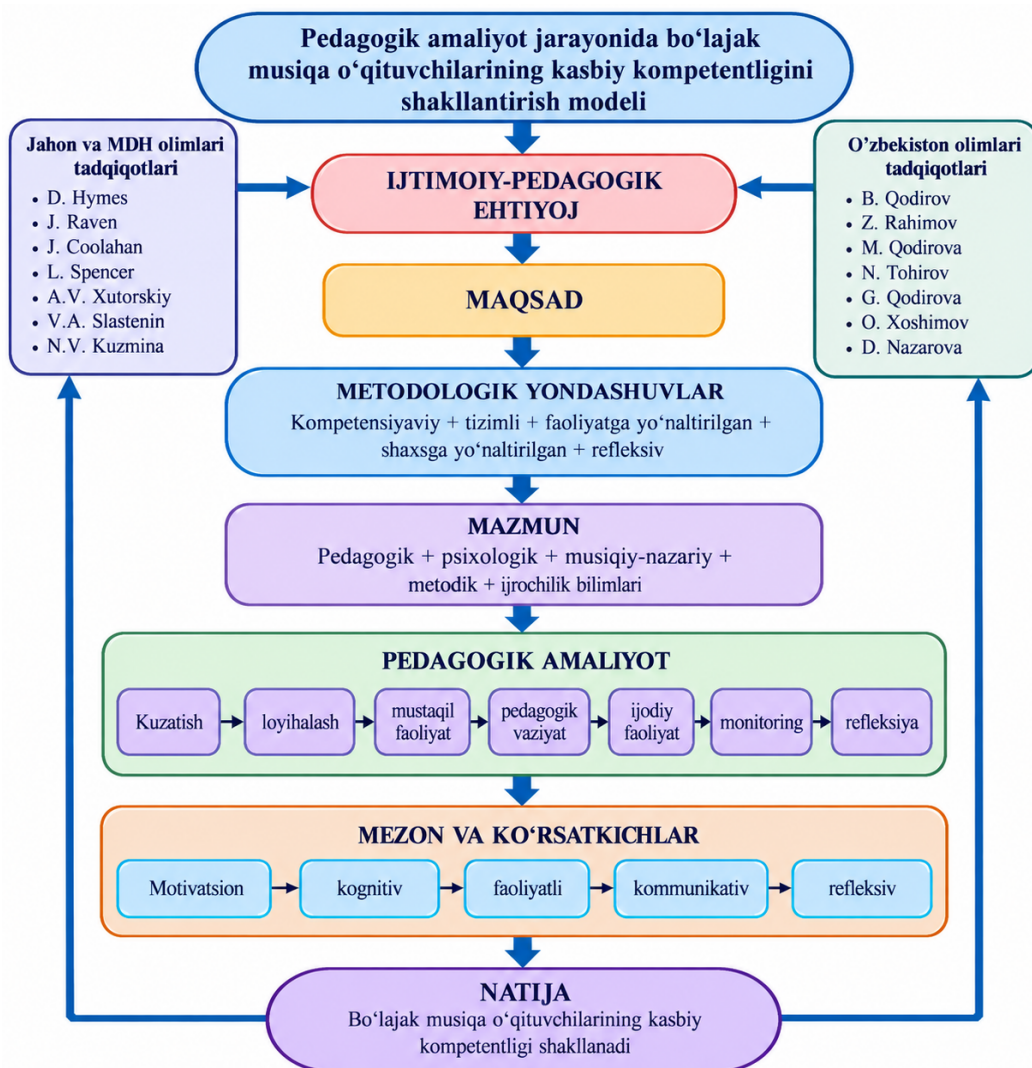
Bunda: pedagogik bilim + psixologik bilim + musiqiy bilim + metodik bilim + ijrochilik tajribasi + pedagogik tajriba yagona mazmuniy tizimga birlashtiriladi.

4. Jarayonli komponent. Jarayonli komponentda pedagogik amaliyotning tashkiliy-metodik shakllari belgilanadi: dars kuzatuv; darsni loyihalash; mustaqil dars o'tish; mikroo'qitish; pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish; ijodiy topshiriqlar; musiqiy loyihalar; o'zaro kuzatuv; mentorlik; refleksiv kundalik; portfolioni yuritish.

5. Mezonli-baholash komponenti. Kasbiy kompetentlikni baholashda quyidagi mezonlardan foydalanish mumkin:

- motivatsion-qadriyatli mezon - kasbiy faoliyatga munosabat va motivatsiya;
- kognitiv mezon - kasbiy bilimlarning shakllanganlik darajasi;
- faoliyatli mezon - bilimlarni amaliy pedagogik faoliyatda qo'llay olish;
- kommunikativ mezon - pedagogik muloqotni tashkil etish;
- refleksiv mezon - o'z faoliyatini tahlil qilish va takomillashtirish.

6. Natijaviy komponent. Modelning kutilayotgan natijasi - pedagogik amaliyot jarayonida kasbiy kompetentligi rivojlangan, musiqa darslarini mustaqil loyihalash va tashkil etishga, musiqiy-ijrochilik faoliyatini pedagogik maqsadlar bilan uyg'unlashtirishga, o'quvchilar bilan samarali muloqot qilishga va o'z faoliyatini refleksiv baholashga qodir bo'lajak musiqa o'qituvchisini tayyorlash.

Mazkur modelning o'ziga xos jihati shundan iboratki, unda pedagogik amaliyot oddiy amaliy mashg'ulotlar yig'indisi sifatida emas, balki kasbiy kompetentlikni rivojlantirishning tizimli pedagogik mexanizmi sifatida talqin qilinadi.

Pedagogik amaliyotda modelni amalga oshirish bosqichlari

Modelni amaliyotga tatbiq etishda uch bosqichni ajratish mumkin.

Birinci bosqich - diagnostik-tayyorlov bosqichi. Ushbu bosqichda talabalarning mavjud kasbiy bilim, ko'nikma va motivatsiyasi aniqlanadi. Dastlabki diagnostika asosida individual rivojlanish ehtiyojlari belgilanadi.

Ikkinchi bosqich - faoliyatli-amaliy bosqich. Bu bosqichda talabalar bevosita pedagogik faoliyatga jalb etiladi. Ular darslarni kuzatadi, mustaqil dars ishlanmalarini ishlab chiqadi, musiqa darslarini tashkil etadi va pedagogik vaziyatlarni hal qiladi.

Uchinchi bosqich - refleksiv-baholash bosqichi. Talabani pedagogik faoliyati mezonlar asosida baholanadi. Talaba o'z darslarini tahlil qiladi, kuchli va rivojlantirilishi zarur bo'lgan jihatlarini aniqlaydi hamda keyingi pedagogik faoliyat uchun individual takomillashtirish rejasini ishlab chiqadi.

Bu bosqichlarning siklik tashkil etilishi kasbiy kompetentlikni bir martalik emas, balki uzluksiz rivojlanadigan jarayon sifatida qarash imkonini beradi.

Xulosa. Pedagogik amaliyot jarayonida bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini shakllantirish muammosining nazariy tahlili shuni ko'rsatadiki, kasbiy kompetentlik ko'p komponentli va integrativ pedagogik hodisa hisoblanadi. U faqat kasbiy bilimlar yig'indisidan iborat bo'lmay, balki bilimlarni amaliy faoliyatda qo'llay olish, pedagogik vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish, o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatish, musiqiy-ijrochilik faoliyatini ta'limiy maqsadlar bilan uyg'unlashtirish va o'z pedagogik faoliyatini refleksiv tahlil qilish qobiliyatlarini ham qamrab oladi.

D. Hymes, J. Raven, J. Coolahan, L. Spencer, A.V. Xutorskiy, V.A. Slastenin va N.V. Kuzmina kabi olimlarning ilmiy qarashlari kasbiy kompetentlikni bilim, ko'nikma, tajriba, faoliyatga tayyorgarlik, shaxsiy sifatlar va refleksiv

qobiliyatlarning integrativ birligi sifatida ko‘rib chiqish uchun nazariy asos yaratadi. Ayniqsa, Slastenin va Kuzminaning pedagogik kompetentlikning nazariy-amaliy tayyorgarlik hamda alohida kasbiy kompetensiyalar tizimi sifatidagi qarashlari bo‘lajak musiqa o‘qituvchisining kasbiy kompetentligini modellashtirish uchun muhim metodologik yo‘nalish beradi.

Musiqa ta’limining o‘ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqib, bo‘lajak musiqa o‘qituvchisining kasbiy kompetentligida metodik, ijrochilik, kommunikativ, tashkiliy va refleksiv komponentlar alohida ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy musiqa ta’limi tadqiqotlari ham metodik kompetentlikni rivojlantirishda fanlararo integratsiya, interfaol metodlar va ijodiy faoliyatdan foydalanish imkoniyatlarini ko‘rsatmoqda.

Tadqiqot doirasida ishlab chiqilgan model maqsadli, metodologik, mazmunli, jarayonli, mezonli-baholash va natijaviy komponentlarning o‘zaro aloqadorligiga asoslandi. Modelning markaziy mexanizmi pedagogik amaliyotni nazariy bilimlarni real kasbiy faoliyat bilan bog‘lovchi muhit sifatida tashkil etishdan iborat.

Shunday qilib, pedagogik amaliyotni kuzatish → loyihalash → faoliyat → monitoring → refleksiya → baholash → korreksiya sikli asosida tashkil etish bo‘lajak musiqa o‘qituvchisining kasbiy kompetentligini izchil rivojlantirish uchun metodik asos bo‘lib xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- [1] Hymes D.H. On Communicative Competence // Sociolinguistics: Selected Readings / Ed. J.B. Pride, J. Holmes. – Harmondsworth: Penguin, 1972. – P. 269–293.
- [2] Raven J. Competence in Modern Society: Its Identification, Development and Release. – London: H.K. Lewis, 1984.
- [3] Coolahan J. Teacher Education and the Teaching Career // Teaching Tomorrow’s Teachers. – Brussels: OECD, 2002.
- [4] Spencer L.M., Spencer S.M. Competence at Work: Models for Superior Performance. – New York: John Wiley & Sons, 1993.
- [5] Хуторской А.В. Современная дидактика. – Санкт-Петербург: Питер, 2001.
- [6] Сластенин В.А., Исаев И.Ф., Мищенко А.И., Шиянов Е.Н. Педагогика. – Москва: Академия, 2002.
- [7] Кузьмина Н.В. Профессионализм деятельности преподавателя и мастера производственного обучения. – Москва: Высшая школа, 1990.
- [8] Зимняя И.А. Ключевые компетенции - новая парадигма результата образования // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 5.
- [9] Qodirov R.G'. Musiqi pedagogikasi. – Toshkent: Musiqi nashriyoti, 2005. – 184 b. Ushbu manba bo‘lajak musiqa o‘qituvchilarining kasbiy-pedagogik tayyorgarligini nazariy jihatdan asoslashda muhim manbalardan biridir.
- [10] Muslimov N.A. Bo‘lajak kasb ta’limi o‘qituvchilarini kasbiy shakllantirish metodikasi. Monografiya. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2007. – 240 b.
- [11] Qodirov R.G'. Musiqi psixologiyasi. – Toshkent, 2005. – 92 b.
- [12] Davronova G.M. Musiqi o‘qitish metodikasi. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2021. – 161 b.
- [13] Xodjaeva N. Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida bo‘lajak musiqa rahbarlarini kasbiy-metodik tayyorgarliklarini takomillashtirishning ilmiy asoslari // Eurasian Journal of Social Sciences, Philosophy and Culture. – 2024. – Vol. 4, No. 6. – B. 157–162.
- [14] Sobirova O.A. Musiqi ta’limida integratsiya va interfaol metodlar // Qo‘qon universiteti xabarnomasi. – 2025. – №16-B. – B. 177–179.
- [15] Tursunov Sh.M. Cholg‘u ijrochiligi jarayonida bo‘lajak musiqa o‘qituvchilarining badiiy-texnik ko‘nikmalarini shakllantirish // Science Time. – 2026. – Vol. 4, No. 5/1. – B. 556–560.
- [16] Qodirova F. O‘qituvchilarning professional kompetensiyalari // Jamiyat va innovatsiyalar – Общество и инновации – Society and innovations. – 2021. – Maxsus son. – B. 161 va keyingi.